

Чвертко Людмила Андріївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
обліку та економічної безпеки

Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ВІТЧИЗНЯНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Розвиток страхового ринку України невід’ємно пов’язаний з необхідністю підвищення рівня капіталізації страхових компаній та розширенням їх ресурсної бази. Обсяг капіталу страхових компаній і, зокрема, його структура мають бути адекватними тим ризикам, які вони генерують у процесі своєї діяльності.

Як відомо, капітал діючої страхової компанії, незалежно від її спеціалізації, включає такі елементи, як власні кошти у вигляді сплаченого статутного фонду та гарантійний фонду, а також страхові резерви – відносно або тимчасово вільні кошти, що сформовані за рахунок страхових внесків і призначені виключно для майбутніх виплат страхових сум та відшкодувань. При цьому фінансову основу для подальшого розвитку страхової компанії створює статутний капітал, мінімальний обсяг та структура якого регулюються чинним законодавством. Зокрема, у Законі України “Про страхування” зазначено, що “мінімальний розмір статутного фонду (гарантійного депозиту) страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється у сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя, 10 млн євро за валютним обмінним курсом валюти України” [1].

Попри позитивну тенденцію до зростання обсягів активів, страхових резервів та обсягу сплаченого статутного капіталу, загальний рівень капіталізації вітчизняних страховиків, порівняно з провідними страховими компаніями світу, залишається низьким.

Проаналізувавши загальні обсяги сплачених статутних фондів страхових компаній, можна стверджувати, що тривалий період вітчизняні страховики активно нарощували власний капітал. Зниження показника обсягу сплачених статутних капіталів, що мало місце у 2014–2016 рр. (з 15,2 млрд грн у 2013 р. до 12,7 млрд грн у 2016 р., або майже на 17%), пов’язане зі зменшенням кількості компаній, які працюють на страховому ринку (у 2016 р. порівняно з 2013 р. кількість страхових компаній зменшилася на 97 компаній). Водночас середній розмір сплаченого статутного капіталу на одну компанію впродовж 2011–2016 рр., незважаючи на зниження темпів, має чітко виражену тенденцію до зростання. Втім, слід зазначити, що зміна офіційного курсу гривні щодо євровалюти, а саме її знецінення, призвела до різкого зниження платоспроможності страхових компаній: у 2016 р. середній обсяг сплачених статутних капіталів перерахований на середньорічний курс гривні до євро порівняно з 2011 р. зменшився у 2 рази (рис. 1).

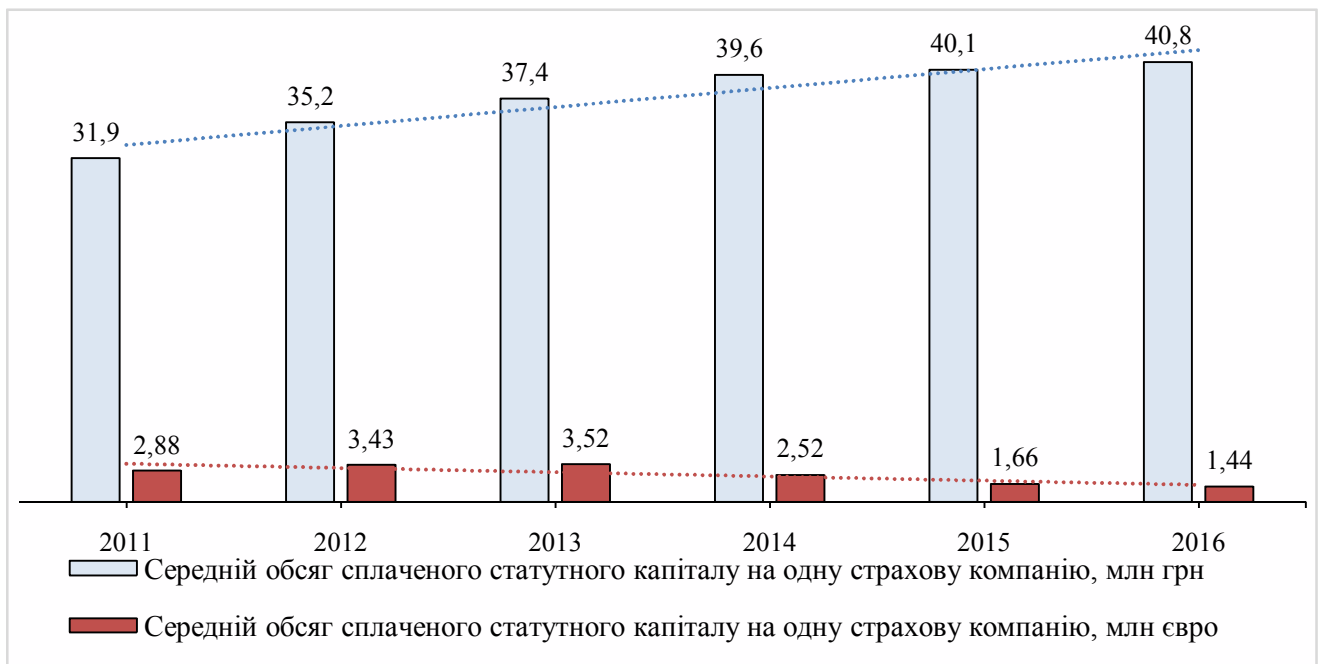

Рис. 1. Динаміка середнього обсягу сплаченого статутного капіталу на одну страхову компанію у 2011–2016 рр.
Джерело: розроблено автором за даними [2; 3]

Наразі в багатьох вітчизняних компаніях розмір статутного капіталу, перерахований відповідно до офіційного курсу євро, на думку дослідників, не відповідатиме мінімально встановленим вимогам [4, с. 233]. З огляду на складну економічну ситуацію в нашій країні є підстави стверджувати, що ризики втрати або зменшення вартості капіталу страхових компаній в еквіваленті іноземної валюти будуть зростати. Водночас у вітчизняному законодавстві, на відміну від міжнародного, не передбачено перевірку відповідності розміру статутного капіталу страховика еквіваленту суми в євро під час здійснення ним страхової діяльності. Ця вимога є актуальною лише на момент формування статутного капіталу та, незважаючи на зміну курсу гривні до євро, може пізніше не переглядатись.

Вимоги щодо розміру мінімального необхідного капіталу, що впроваджуються в країнах ЄС з 1 січня 2016 року згідно з директивою Європейського Союзу (Solvency II) [5] та передбачають нагляд за розмірами капіталу страхових компаній, обумовлюють необхідність удосконалення в нашій країні підходів до державного регулювання та нагляду за станом капіталу страховиків та його структурою відповідно до європейської практики.

Таким чином, для покращення платоспроможності та забезпечення необхідного рівня достатності капіталу страхових компаній слід звернутися до методологій, розроблених Європейським Союзом, зокрема запропонованих у Директиві Європейського Парламенту та Ради 2009/138/ЄС (Solvency II), і адаптувати їх для вітчизняного страхового ринку. Це сприятиме посиленню рівня відповідальності страхових компаній перед клієнтами і дозволить максимально використовувати їхній фінансовий потенціал як потужних інституційних інвесторів в економіку України.

Перелік використаних джерел

1. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.
2. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stand-i-rozvitok.html>.
3. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період). URL: http://www.bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls
4. Балев В. Є. Структура капіталу страхових компаній: вітчизняні та європейські вимоги. *Фінанси, учет, банки*. 2016. № 1 (21). С. 225–234.
5. Directive 2009/138/EC of the European parliament and of the council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast) (Text with EEA relevance). *Official journal of the European Union*. 17.12.2009. URL: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF>.

Чердніченко Станіслав Вікторович

кандидат економічних наук,
депутат Запорізької обласної ради

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Стан металургійної галузі України під час фінансової кризи знаходиться у нестабільній та кризовій зоні, оскільки її ефективне функціонування залежить від світових цін на металопродукцію, від її собівартості та вартості сировини, що останнім часом зазнають значних коливань. На світовому та вітчизняному ринках металопродукції все ще зберігаються значні структурні ризики, спостерігаються низькі темпи відновлення економічного зростання, глобальне та внутрішнє політичне середовище характеризується високим ступенем невизначеності та ризику. Тому актуальним питанням для науковців є розробка дієвих механізмів фінансового забезпечення її ефективного функціонування та розвитку, які сприятимуть підвищенню рівня конкурентоспроможності, виходу галузі із кризового стану та можливості модернізації виробництва.

З точки зору управлінського підходу проведення державної політики є саме управлінською діяльністю щодо фінансового (ресурсного) забезпечення, яке складається з формування механізму прийняття рішень, процесу безпосереднього прийняття управлінських рішень стосовно механізму фінансового забезпечення та його реалізації через функціональну підсистему.

Фінансове забезпечення є необхідним елементом власне реалізації державної політики через її фінансовий механізм як сукупності важелів та інструментів управлінського впливу органів публічної влади на суб'єктів господарювання та суспільство загалом. Тобто управляюча підсистема відповідає за формування, а функціональна – за реалізацію управлінських рішень стосовно механізму фінансового забезпечення функціонування та розвитку металургійної галузі.

З метою ефективного фінансового забезпечення металургійної галузі пропонується застосування інтегрального показника оцінювання глибини кризових явищ на підприємствах металургійної галузі, за значенням якого він поділяється на п'ять зон. У зв'язку з цим, пропонується від ступеня